

Investiții într-o calitate mai bună a vieții

Proiectul Fondul de Investiții Sociale din Moldova

„Acum cinci-șase ani nici că visăm să avem gaz în casă la fel ca orașenii, astăzi însă peste 60 la sută din gospodăriile sunt gazificate”, afirmă Chiril Cojocaru, primarul comunei Popeasca, raionul Ștefan Vodă. Proiectul a fost realizat cu sprijinul Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Gimnaziul, școala auxiliară, grădinița, Oficiul medicilor de familie, centrele comerciale beneficiază de gaze naturale.

După proiectul de gazificare, a urmat cel de asigurare cu apă potabilă în cadrul căruia au fost renovate trei turnuri de apă și construite patru kilometri de rețea magistrală de apeduct. Astăzi beneficiază de apă potabilă peste 70 la sută din gospodăriile și, practic, au acces la apeduct toți care doresc, iar toți beneficiarii au instalate contoare. Cu sprijinul FISM în anul 2007 a fost reconstruită o porțiune de drum, astfel circa 1300 de cetățeni beneficiază de avantajele oferite de un drum reparat și amenajat – în primul rând, copiii care merg la școală sau grădiniță

„Este un lucru mare, fără proiectele Fondului de Investiții din Moldova nu am fi obținut asemenea realizări.”, spune Chiril Cojocaru.

După criza din anii '90 Moldova a devenit una dintre cele mai sărace țări din sud-estul Europei. Sărăcia a afectat în special populația rurală, peste 80% dintre care trăiau din venituri sub un dolar pe zi. Este o dramă pentru o țară în care 54% din populație locuiește la sate. S-a produs o scădere dramatică a standardelor de viață, calitatea serviciilor publice s-a înrăutățit, infrastructura socială s-a deteriorat, iar capitalul uman a degradat.

Pentru a reduce impactul negativ al sărăciei, Guvernul moldovean a solicitat ajutorul Băncii Mondiale în vederea creării Fondului de Investiții Sociale. Astfel a demarat FISM-I, apreciat ulterior drept unul dintre cele mai eficiente proiecte sprijinite de această instituție în Republica Moldova. Peste 750 mii de persoane din 415 localități în care s-au implementat microproiecte, au obținut acces la servicii sociale îmbunătățite. Cu sprijinul Băncii Mondiale și donatorilor au fost renovate 189 școli, construite circa 720 km de rețele de gaz și 85 km de rețele de aprovizionare cu apă potabilă, reabilite peste 140 km de drum; 24 de centre prestează servicii de asistență socială pentru copii în situație de risc. Impactul social puternic al Proiectului FISM-I a și determinat decizia de a continua proiectul.

La 15 septembrie 2004 a intrat în vigoare FISM-II, care va fi implementat până în martie 2010 și care se va axa pe trei componente de bază: a) dezvoltarea comunitară; b) dezvoltarea serviciilor de asistență socială; c) dezvoltarea capacităților, comunicare, monitorizare și evaluare.

Pe durata proiectului populația a 281 sate ce nu au fost cuprinse de FISM-I vor beneficia de investiții în cadrul celui de-al doilea proiect de investiții sociale; 121 de sate, ce au implementat proiecte în cadrul FISM-I și au demonstrat performanțe în dezvoltarea comunitară vor avea posibilitatea să implementeze noi microproiecte. De asemenea, va fi susținută renovarea obiectelor de infrastructură socială din 42 de orașe mici cu o populație de până la 20 mii de locuitori. În 6 raioane vor fi dezvoltate servicii sociale integrate (grupurile aflate în dificultate - bătrâni, femei, tineri, copii etc. în situație de risc, 30 subproiecte de creare a serviciilor de asistență socială inovatoare). Până la finele proiectului FISM-II vor beneficia de investiții și 50 comunități selectate de către Guvern în cadrul implementării planului de acțiuni SCERS și Programului Național Satul Moldovenesc (14 localități privind soluționarea problemei de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare, 36 – privind renovarea caselor de cultură);

Este important și faptul, că deopotrivă cu soluționarea problemelor stringente din comunitățile rurale, proiectul FISM se încadrează reușit în Strategia Creștere Economică și Reducere a Sărăciei și este un suport real pentru implementarea acesteia prin împuternicirea comunităților sărace și instituțiilor lor în managementul necesităților prioritare de dezvoltare.

Pentru atingerea scopului propus, la fel ca și în cadrul FISM-I, o atenție primordială este acordată dezvoltării capacităților comunităților și îmbunătățirii calității serviciilor sociale prestate populației. Accentul s-a pus pe dezvoltarea potențialului și capacităților organizatorice ale comunităților, pe deprinderea lor să acționeze în comun și de sine stătător la soluționarea problemelor stringente care le afectează. Comunităților le-au fost delegate diferite responsabilități, cum ar fi efectuarea procurărilor, supravegherea calității lucrărilor, asigurarea durabilității microproiectelor implementate etc. Ele au avut posibilitatea reală de a obține de la Fondul de Investiții Sociale sprijin financiar pentru reabilitarea școlilor, grădinițelor de copii, drumurilor, podurilor, construcția sistemelor de gazificare, de apă, proiecte de ocrotire a mediului ambiant, de creare a serviciilor de asistență socială bazate pe comunitate.

În patru ani după lansarea FISM-II, în total au fost depuse 581 propuneri de finanțare. Au fost finisate sau se află în curs de implementare 448 subproiecte. Peste 535 mii persoane din 356 comunități rurale și urbane (15% din populația țării) beneficiază astăzi de acces la servicii sociale îmbunătățite, ca urmare a implementării subproiectelor și granturilor. În 283 de sate deprivate au fost create 281 Asociații de Beneficiari și au fost elaborate planuri de asigurare a durabilității obiectelor renovate cu suportul FISM. 236 de subproiecte deja au fost finisate în localitățile menționate. La concursurile CDD au participat 273 de comunități din care 121 au fost desemnate învingătoare. A fost facilitată elaborarea sau actualizarea planurilor strategice de dezvoltare social economică în 87 de localități. 18 orașe, care nu dispuneau de planuri strategice de dezvoltare social-economică, au beneficiat de asistență tehnică și instruire. Au fost aprobate spre implementare 60 cereri de grant, dintre care 53 au fost finisate. Ca urmare a reușitei Proiectului FISM, Guvernul RM a acceptat procedurile din cadrul acestuia pentru gestionarea de către FISM a surselor

financiare din Bugetul de Stat în vederea revitalizării în parteneriat cu Ministerul Culturii și Turismului a centrelor pentru tineret.

În cadrul Proiectului „Educație pentru Toți – Inițiativă de Acțiune Rapidă” FISM-II a fost contractat de Ministerul Educației și Tineretului pentru acordarea serviciilor de consultanță în ce privește renovarea a 33 grădinițe și 16 spații pentru crearea centrelor educaționale de alternativă în localitățile care nu au grădinițe, inclusiv a unui Centru de reabilitare pentru copii cu dizabilități.

Se pilotează proceduri noi ce țin de transferul cunoștințelor acumulate de FISM către Centrele de Resurse pentru Gestionarea Investițiilor. Acestea le-a fost delegată responsabilitatea pentru evaluarea gradului de asigurare a durabilității obiectelor renovate de către comunități cu suportul FISM-II.

O cercetare recentă a impactului FISM-II asupra beneficiarilor, elaborată și coordonată de Bernard Brunhes International din Franța, denotă schimbări evidente în comunitățile FISM. Procentul populației satisfăcute sau foarte satisfăcute de situația socio-economică a crescut, în anii 2004-2007, de la 18% până la 37%. Mai mult, 55% din respondenții din comunitățile FISM consideră că activitatea administrației publice locale s-a îmbunătățit în ultimii 3 ani

(în comunitățile de comparație – 40%). Cercetarea arată că FISM, deși este un proiect social, a avut și impact economic asupra veniturilor gospodăriilor. Veniturile medii pe gospodărie au crescut de la 886 lei la 1527 lei, iar în satele în care au fost implementate proiecte de racordare la rețeaua de gaz, veniturile s-au triplat. Volumul de apă utilizată în gospodărie a crescut cu 15%, numărul mediu de odăi încălzite iarna cu gaze a crescut în comunitățile FISM cu 38%, pe când în comunitățile de comparație – cu doar 9%. A avut loc o îmbunătățire a condițiilor de educație în școli.

Cercetarea a dezvăluit, de asemenea, o participare largă a membrilor comunităților la cofinanțarea subproiectelor FISM. Contribuția în bani de la fiecare gospodărie a comunității, în medie, constituie 1300 de lei.

Toți respondenții, inclusiv cei din structurile guvernamentale și Parlament, au exprimat necesitatea de a extinde activitatea FISM și de a începe elaborarea proiectului FISM-III.

Date generale despre Proiectul Fondul de Investitii Sociale din Moldova

Costul total al Proiectului FISM (cumulativ) <i>Total valorificat</i>	circa 72 mln dolari SUA peste 62 mln dolari SUA
Total proiecte	921 (cost mediu 68 mii dolari SUA)
Asociatia Internationala pentru Dezvoltare (IDA)	34,3 mln dolari SUA
Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internationala (grant DFID)	2 mln 744 mii lire sterline
Guvernul Suediei (grant SIDA)	35,4 mln crone
Banca Germana KfW	4,6 mln Euro
Comisia Europeana	2,1 mln Euro
Guvernul Japoniei (grant JSDF)	1,8 mln dolari SUA
Guvernul Japoniei (grant PHRD)	0,9 mln dolari SUA
USAID	0,5 mln dolari SUA
Bugetul de Stat al Republicii Moldova	echivalentul circa 6 mln dol.SUA
Contributia Guvernului Moldovei (la proiecte)	echivalentul a 2,8 mln dolari SUA
Comunitatile (bani în numerar, materiale de constructie, munca)	echivalentul a 8,3 mln dolari SUA

Parteneri: USAID, Agenda Locala 21, Proiectul SRISP, UNICEF, Ambasadele Olandei, Marii Britanii, Germaniei, Ministerul Finantelor, Ministerul Energeticii, Ministerul Educatiei si Tineretului, Ministerul Muncii, Familiei si Protectiei Sociale, Ministerul Culturii si Turismului, Fundatia Soros-Moldova, Programul „Pas cu Pas”, Centrul „Pro Didactica”, Centrul „Contact”, Centru Pro Comunitate, „Salvati copiii” s.a.

Scopul Proiectului FISM: contribuirea la implementarea Strategiei de Crestere Economica si Reducere a Saraciei prin înputernicirea comunitatilor sarace si institutiilor lor în managementul necesitatilor prioritare de dezvoltare.

Obiectivele Proiectului FISM:

- sustinerea financiara a propunerilor de proiect ce vizeaza îmbunatatirea calitatii serviciilor sociale si social economice în comunitatile rurale si în orasele mici;
- dezvoltarea capacitatilor administratiei publice locale în ce priveste prestarea serviciilor mentionate în parteneriat cu organizatiile comunitare si societatea civila;
- crearea retelei coordonate a serviciilor sociale integrate la nivel raional (pentru grupuri dezavantajate – copii, tineri, femei, persoane adulte în situatie de risc);
- transferul lectiilor însusite si experientei acumulate de comunitatile locale catre institutiile guvernamentale;
- diseminarea si replicarea practicilor avansate în domeniul dezvoltarii comunitare si serviciilor sociale integrate.

Statutul: FISM-I a intrat în vigoare în august 1999 si a fost finalizat la 31 mai 2004.

FISM-II a intrat în vigoare la 15 septembrie 2004. Data încheierii – 31 martie 2010.

Agentia de implementare: Fondul de Investitii Sociale din Moldova.

Numarul de angajati – 24 persoane. Costuri operationale – 5%.

Director executiv: Boris Popadiuc (tel: 279-121; fax: 279-141), Office@msif.md

Adresa: 2001, Republica Moldova, or. Chisinau, bd. Stefan cel Mare, 124.